

ВІДГУК

офіційного опонента Фонарьової Тетяни Анатоліївни

на дисертаційну роботу Кобелевої Анни Валеріївни

**«Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій
на промислових підприємствах»,**

представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 051 «Економіка»

1. Актуальність теми дослідження

У сучасних умовах глобалізації економіки та загострення конкуренції на світових ринках особливої актуальності набуває впровадження інноваційних технологій у промислове виробництво. Інновації виступають ключовим чинником забезпечення стійкого економічного розвитку, підвищення продуктивності праці та формування нових конкурентних переваг. Проте успішне впровадження інновацій потребує не лише технологічної готовності підприємства, а й ґрунтовного економічного аналізу їх комерційної доцільності. Саме тому економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій стає критично важливою для стратегічного планування розвитку промислових підприємств у довгостроковій перспективі.

У дисертаційній роботі Кобелевої А.В. актуалізовано важливу науково-практичну проблему — оцінку комерційного потенціалу інноваційних технологій у промисловому виробництві. На тлі швидких технологічних змін і необхідності модернізації вітчизняних підприємств, обґрунтованість економічних рішень щодо впровадження нових технологій має вирішальне значення для збереження конкурентоспроможності. Робота містить комплексне дослідження методології оцінки інновацій, поєднує теоретичний аналіз із емпіричним обґрунтуванням, що дозволяє говорити про її високу прикладну цінність для фахівців промислового сектору, інвесторів і стратегів розвитку.

Зазначені питання визначають актуальність та важливість проведеного Кобелевої А.В. наукового дослідження щодо економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах, яке має як наукове, так і практичне значення.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами

За тематичною спрямованістю, метою та завданнями дослідження дисертація Кобелевої А.В. пов'язана з планом наукових досліджень Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», який є складовою плану науково-дослідних робіт МОН України за держбюджетними темами: «Розвиток методів створення та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на промисловому підприємстві» (ДР № 0104U005274); «Розроблення науково-методичних та практичних основ комплаєнс-програми промислового підприємства» (ДР №0119U002601); «Управління розвитком матеріальних та нематеріальних активів підприємства в умовах євроінтеграції» (ДР №0120U103999). У кожній із зазначених науково-дослідних робіт здобувачка приймала активну участь.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та новизна.

Наукові положення, висновки і пропозиції, наведені у дисертації, є достовірними та достатньо обґрунтованими. Виконане дослідження, свідчить про широку і глибоку обізнаність дисертантки з науковими працями вітчизняних і зарубіжних учених, в яких досліджуються проблеми створення та використання механізму економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах, питання оцінювання і використання, формування та прогнозування рівня комерційного потенціалу технологічних продуктів.

Здобувачка використовує широкий арсенал сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: методи аналізу і синтезу, структурно-логічний аналіз, методи спостереження, порівняння, узагальнення і формалізації, системний підхід, статистичний і факторний аналіз, групування, графічного аналізу. Кваліфіковане їх використання дозволило здобувачці зробити особистий внесок у розвиток теоретичних засад і науково-методичного забезпечення процесів створення та наукового забезпечення механізму економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах, довести рекомендації та пропозиції до рівня їх практичного використання на машинобудівних підприємствах і в наукових організаціях.

Дисертаційна робота Кобелевої А. В. чітко структурована та викладена в логічній послідовності. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст дисертації повністю розкриває її тему і сприяє вирішенню поставлених завдань.

Все це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими і достовірними. Автор використовує широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

4. Наукова новизна отриманих результатів

Дисертаційна робота Кобелевої А.В. логічна структурована, побудована на системному підході до реалізації поставлених завдань, містить низку наукових положень, які поглиблюють теорію та методіку оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, розвитку науково-методичних засад щодо

розробки науково-методичних положень економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах.

Ряд наукових здобутків Кобелевої А.В. можуть бути розцінені як удосконалення та подальший розвиток існуючих наукових положень, які адаптовані здобувачкою до вирішення конкретної наукової задачі. До такого роду наукових результатів, які мають елементи наукової новизни, слід віднести наступні положення дисертаційної роботи:

- розвиток понятійного апарату інноваційної теорії, де здобувачкою удосконалено теоретико-методичну сутність поняття «інноваційна технологія»;

- наукове покращення теоретико-методичних положень оціночної бази інновацій на основі експрес-методу оцінки комерційного потенціалу і з використанням системи критеріальних показників (уточнене заключне оцінювання);

- методичні положення по розрахунку ефекту від комерціалізації інноваційної технології за критерієм економічної оцінки рівня її комерційного потенціалу;

- експертне ранжування інноваційних технологій за критеріями рівня їх комерційного потенціалу та трьома рівнями готовності до комерціалізації (рівень TRL, рівень MRL, рівень CRL);

- методичні рекомендації по оцінці готовності інноваційних технологій до комерціалізації та здійснено подальший розвиток їх концептуальних положень, що дозволяє за рахунок деталізації оцінювання по трьом напрямкам (технологічна, виробнича та ринкова готовність) більш точно визначати поточний стан технологічного продукту та його готовності до введення в господарський обіг;

- система критеріальних показників експрес-оцінки комерційного потенціалу інноваційної технології (за 10-бальною шкалою);

- механізм комерціалізації інновацій на основі трьох стадійної економічної оцінки комерційного потенціалу технологічного продукту.

5. Теоретична та практична цінність одержаних результатів

Результати дисертаційного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. Теоретична значущість полягає у поглибленні наукових уявлень про механізми інтеграції сталого розвитку в стратегічне управління підприємством та його вплив на створення цінності. Розроблені теоретичні положення та науково-методичні підходи можуть бути використані для подальших досліджень у сфері виробничо-комерційної та інноваційної діяльності промислових підприємств.

Дослідження має істотне практичне значення як для промислової сфери, зокрема, для машинобудування, так і для економічної науки в цілому, так як теоретичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня узагальнень, конкретних методик і практичних рекомендацій щодо економічної оцінки рівня комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах.

Методичні розробки та рекомендації щодо економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промисловому підприємстві та ефективності його використання було розглянуто та рекомендовано до практичного використання в НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, впроваджено в практику виробничо-комерційної діяльності ТОВ «Харківський автогенний завод», ПрАТ «ХТЗ»; ВАТ «ЗТФ КраЗ»; ТОВ «МАСТЕР-ГРУПП». Ряд положень дисертації застосовується у навчальному процесі Мішкольцького університету (Угорщина) та в НТУ «ХПІ» при викладанні дисциплін інноваційного спрямування.

6. Повнота викладення результатів досліджень в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційної роботи опубліковані в наукових журналах України, які включено до переліку наукових фахових видань, та науково-технічних журналах, які включені до міжнародних науково-метричних баз, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень

на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зокрема, 2 статті особисті, 1 публікація, що індексуються в міжнародній базі Scopus; 6 статей опубліковано в фахових журналах категорії Б, одна стаття в зарубіжному видавництві; п'ять розділів колективних монографій, з яких три – у видавництвах ЄС; 21 тез конференцій, які засвідчують апробацію роботи.

Опубліковані матеріали повністю відображають зміст дисертації та відповідають вимогам пункту 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44.

7. Академічна доброчесність

Усі результати, які винесено здобувачкою на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків.

8. Зауваження та дискусійні положення по дисертаційній роботі

Попри ґрунтовне дослідження складної економічної проблеми у дисертаційній роботі є низка дискусійних положень та недоліків, які дозволяють зробити наступні критичні зауваження:

1. Дискусійним виглядає твердження здобувачки щодо того, що економічна ефективність є обов'язковою умовою введення в господарський обіг інноваційної технології (рис.1.1, с. 17). Є багато прикладів, коли інновації вводять в господарський обіг без наявності економічного ефекту. При цьому більш важливе значення мають соціальний, екологічний та інші види ефектів.

2. У принципову схему ринкової комерціалізації інноваційно-інтелектуальних технологій здобувачка вводить спеціальну категорію «незалежні автори об'єктів інтелектуальної власності» (рис.1.6, с.37), але

ніяких пояснень та характеристик цих ринкових суб'єктів у дисертації не приводиться.

3. В підрозділі 2.2 рекомендації по оцінці готовності інноваційних технологій до комерціалізації слід було б формувати на базі вітчизняного досвіду їх використання, опис якого в підрозділі відсутній.

4. Потребують додаткового пояснення та обґрунтування деякі критерії оцінки комерційного потенціалу інноваційної технології, наведені в підрозділі 2.3 дисертації. Незрозуміло, яким чином оцінюється технологія за критеріями: інноваційно-правовий статус, наявність стадії мінімально життєздатного продукту та наявність організаційної структури.

5. У структурі потенціалів інноваційної технології та тенденції якісних показників їх оцінки (рис.3.6) економічний потенціал визначається здобувачкою значно меншим, чим інноваційний та технологічний, що входить в певні протиріччя з існуючою економічною теорією.

6. По ходу дисертаційного дослідження авторка досить часто плутає два досить близьких по змісту поняття «трансфер» та «комерціалізація» (рис.2.2, рис.2.3, с.75, 80, 95, 96). Слід було б у теоретичному розділі дисертації більш детально розглянути ці терміни та їх особливості, їх загальні та відмінні риси, що, в підсумку, мало б і теоретичне значення, і зберегло б здобувача від вказаних вище термінологічних помилок.

Проте в цілому слід відзначити, що зазначені недоліки не мають принципового характеру і не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи Кобелєвої А.В.

9. Загальна оцінка дисертації.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних здобувачкою наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, є підстави вважати, що дисертаційна робота Кобелєвої Анни Валеріївни «Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових

підприємствах» відповідає вимогам, які встановлені пп. 6, 7, 8 та 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Кобелевої А.В. «Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах» є завершеною кваліфікаційною роботою, на основі якої отримано нові наукові результати теоретичного та практичного характеру, що розв'язують поставлені задачі, та мають цінність для ефективної діяльності промислових підприємств. Авторка дисертаційної роботи – Кобелева Анна Валеріївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент,

Доцентка кафедри інтелектуальної власності
та управління проектами Українського
державного університету науки і технологій,
кандидатка економічних наук, доцентка

Тетяна ФОНАРЬОВА

Підпис засвідчую

Вчений секретар

Тетяна РАДКЕВИЧ